

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้ามีเสถียรภาพที่มั่นคง บุคคลในชาตินับได้ว่าเป็นกำลังสำคัญอันดับแรกที่จะช่วยให้การพัฒนาประเทศประสบความสำเร็จได้ การที่บุคคลของชาติจะเป็นผู้มีประสิทธิภาพได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการศึกษาของประเทศเพราะการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาประชาชนในชาติ ให้สามารถปรับตัวเข้ากับภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระบวนการด้านการศึกษาก็มีบทบาทในการพัฒนาคนในชาติให้เป็นผู้มีคุณภาพสามารถจะพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง ครอบครัวและบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ชาติจะต้องมุ่งพัฒนาประชากรให้มีความรู้พื้นฐานเพียงพอ รู้จักคิด รู้จักใฝ่หาความรู้ประสบการณ์ด้วยตนเอง รู้จักปรับตัว รู้จักการแก้ปัญหา มีทักษะในการทำงาน มีค่านิยมที่ดีงามและส่งเสริมสนับสนุนผู้มีความรู้ความสามารถ (พะยอม แก้วกำเนิด, 2533, หน้า 3) ซึ่งการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หน้าที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความรักชาติบ้านเมือง กระทำตนเป็นผู้ มีระเบียบวินัยและเลื่อมใสศรัทธาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 3)

หลักการที่สำคัญของหลักสูตรระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้มุ่งเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงความต้องการด้านเศรษฐกิจสังคม ยึดหยุ่นสถานการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสมโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือบูรณาการโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด แต่การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับสอดคล้องกับชีวิตเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่นน้อยมาก ดังที่ พะยอม แก้วกำเนิด (2533, หน้า 23) กล่าวว่า การจัดการศึกษาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีอยู่มากหลายส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ไม่เกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนอยู่ นักเรียนมักได้เรียนในเรื่องไกลตัวไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์

ในการพัฒนาชีวิต พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจในสังคมของตน ครอบครัวและท้องถิ่น ทั้งได้เสนอว่า ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้นควรให้มีการจัดทำ และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรง ได้พบ ได้เห็น โดยตั้งสถานนอกโรงเรียนเข้าสู่ชีวิตจริงในท้องถิ่นและใช้แหล่งวิทยาการในท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ กิจกรรม ประเพณี โครงการ สถานการณ์ต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน กรมวิชาการ, ม.ป.ป, หน้า 149) ได้นำเสนอในส่วนหลักสูตรท้องถิ่นที่โรงเรียนควรจัดทำและพัฒนาขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ เรียนรู้ ชีวิตสภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมที่ปรากฏจริงในท้องถิ่น ควรมีเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่สำคัญ จำนวน 5 ประการ คือ

1. เป็นสภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคมจริงของท้องถิ่น
2. เป็นสภาพปัญหา ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่น
3. ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญเพื่อพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจและสังคม ของท้องถิ่น

ให้ดีขึ้น

4. ช่วยให้นักเรียนรู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น มีความรักท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นให้มีสภาพดีขึ้น

5. ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการแก่นักเรียนและกลุ่มที่มีความต้องการให้ได้รับการ พัฒนาให้มีศักยภาพสูงสุด

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มประสบการณ์หนึ่งของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่เกี่ยวข้องต่อการดำรงชีวิตในสังคม โครงสร้างเนื้อหาประกอบด้วยวิชาสังคม ศึกษา วิทยาศาสตร์ และสุขศึกษาบูรณาการเข้าด้วยกันโดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมด้านอนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาในชีวิตประจำวัน รวมทั้งสภาพแวดล้อมและสังคมที่ตนดำรงอยู่ให้ดีขึ้น แต่สภาพการจัดการ เรียนการสอนยังไม่บรรลุตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ดังที่ กาญจนา บุปผา (2535, หน้า 183) ได้กล่าวถึงปัญหาการจัดการเรียนการสอนว่าครูส่วนใหญ่ไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ใช้หนังสือที่ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ต่างๆ ในการให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด โดยไม่มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางนอกจากบอกให้นักเรียนจด เน้นเนื้อหาสาระมากกว่ากระบวนการ ขาดแคลนอุปกรณ์ ไม่มีแผนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ใช้แหล่งวิทยาการ ในท้องถิ่นค่อนข้างน้อย ดังนั้นควรที่จะมีการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย

เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนได้เกิดความรักความผูกพันต่อท้องถิ่นตามความต้องการของหลักสูตร

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหน่วยการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา หน่วยย่อยที่ 1 จังหวัดของเรา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในรูปแบบของหน่วยการสอน ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยการสอนเป็นการเรียนการสอนที่ประมวลเนื้อหาประสบการณ์ แนวคิด วิธีการ กิจกรรมและสื่อไว้อย่างกลมกลืน และสัมพันธ์สอดคล้องกันเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สำหรับจะนำไปใช้ในสถานการณ์การเรียนการสอนได้ทันที มีการวางแผนโดยละเอียดตามลำดับของจุดมุ่งหมายในการสอนเรื่องนั้นๆ (สุน อมรวิวัฒน์ และ ทิศนา ขัมมณี, 2526, หน้า 32) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจังหวัดของตนเอง ศึกษารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์และคุณค่าของสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่มีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม มีความชื่นชอบ ภูมิใจ และปฏิบัติตนได้สอดคล้องเหมาะสมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและความรักผูกพันต่อท้องถิ่นของตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหน่วยการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง “พิษณุโลกท้องถิ่นของเรา”
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนก่อนและหลังเรียนที่เรียนโดยใช้หน่วยการสอน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หน่วยการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 10 คน จากบุคคลในท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดเนินมะคึก อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่นำมาทดลองในครั้งนี้เป็นเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา หน่วยย่อยที่ 1 จังหวัดของเรา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เนื้อหาของหลักสูตรประกอบด้วยตำแหน่งที่ตั้งอาณาเขต และการคมนาคมของจังหวัดพิษณุโลก ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติ

ความเป็นมาของจังหวัดพิษณุโลก ประชากร การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานที่ท่องเที่ยว และบุคคลดีเด่นของท้องถิ่น

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น :

การสอนโดยใช้หน่วยการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา หน่วยย่อยที่ 1 จังหวัดของเรา

ตัวแปรตาม :

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง “พิษณุโลกท้องถิ่นของเรา”
2. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หน่วยการสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

หน่วยการสอน หมายถึง แผนการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่พัฒนาขึ้น เรื่อง “พิษณุโลกท้องถิ่นของเรา” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ประกอบด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา ประสบการณ์ กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และวัดผลประเมินผล สอดคล้องกับท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก

ความรู้ความเข้าใจของนักเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง “พิษณุโลกท้องถิ่นของเรา”

ความคิดเห็นของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้หน่วยการสอน เรื่อง “พิษณุโลกท้องถิ่นของเรา”

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้หน่วยการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง “พิษณุโลกท้องถิ่นของเรา”
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
3. เป็นแนวทางให้มีการพัฒนาหน่วยการสอนมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม